

A FINN SZABADSÁGHARC MÉRLEGE

LENGyelország keleti részeinek — különösebb katonai erőfeszítés nélkül való — megszállása 1939 szeptember és októberben, csak első lépése volt a szovjet hatalmi terjeszkedésének. Ezt közvetlen követte a balti államokhoz intézett felhívás kölcsönös segélynyújtási és kereskedelmi szerződések megkötésére, melynek alapján az oroszok jogot formáltak arra, hogy az illető országokban helyőrségeket tartsanak, légi és tengerészeti támaszpontokat létesítsenek. Más szóval a szovjet a világháborúban elvesztett keletitengeri katonai és kereskedelmi helyzetét kívánta — ily alig burkolt módon — ismét visszaállítani. Míg a lett, észt és litván kormányokkal ennek az ú. n. szerződésnek megkötése simán és gyorsan sikerült, Finnországgal a tárgyalások holtpontra jutottak. Moszkva követelése: a Leningrad előtti orosz határsáv kiszélesítése, a Finn-öböl főbb szigeteinek és egyes partsávoknak, valamint az északitengeri Halászfélszigetnek 30 évre való bérbeadása, végül a Kuusinen-féle kommunista finn kormány elismerése, túl nagyok voltak. Nemcsak az ország területének csonkítását jelentették, hanem egyúttal súlyosan sértették a finnek állami és nemzeti függetlenségét. November 14-én a finn küldöttség végleg elhagyta Moszkvát, az oroszok pedig csapatmegerősítéseket toltak a finn határ felé. Az ellenségeskedéseket a finnek egy állítólagos határsértése november 26-án vezette be, november 30-án pedig Moszkva ultimátumszerűen a finn kormány lemondását követelte. Egyidejűleg az oroszok légi bombavetőkkel megtámadták Helsinkit, Viipurit, valamint Lahti rádióleadó állomást.

December 1-én új finn kormány alakult Ryhti elnöke alatt, Tanner külügyminiszterrel. December 2-án a szovjet kormány barátsági szerződést kötött az előző nap emigrált Kuusinen finn kommunista vezérrel és sumák néhány párthívéből alakult „finn népkormánnyal“. Utóbbi a szovjet fenn felsorolt követeléseit elismerte, úgy hogy Oroszország ennél fogva nem visel háborút Finnországgal, hanem — ahogy orosz részen mondták — a „finn nép elnyomói“ ellen.

Mielőtt a hadiesemények méltatására rátérnénk, néhány szóval a hadszíntér földrajzi alakulását, a kölcsönös erőviszonyt, nemkülönben a hadművelési lehetőségeket kívánjuk röviden ismertetni.

Finnország területe 388.000, km² (egyharmaddal több mint Nagy-Magyarország). Ebből kerekén 12% víz, több mint 70.000 tóval, úgyhogy „az ezer tó országa“ nevét jogosan viseli. Ezek a tavak és a köztük többszáz kilométerre elhúzódó keskeny földszorosok igen komoly akadályt képeznek. Télen, befagyott állapotban a tavak akadály-jellege erősen csökken. Finnország felületének további 30%-át mocsarak és ingoványok képezik, főleg a keleti határ mentén és az ország középső részén. A hatalmas kiterjedésű erdőségek az országnak kb. a felét borítják.

Finnország északi részén a Skandináv-hegység egy ága vonul végig, majd a keleti határ mentén délre fordul és mint hullámos, átlagban 300 méter magas dombvidék, egész a Finn-öbölíg terjed. Ez adja meg különösen Finnország keleti részének a jellegét. Geológiai szempontból az ország legnagyobb része gránit és gneisz, mely sok helyen szabadon fekszik vagy pedig egy egész vékony földréteg takarja. Finnországnak csak a déli része sűrűbben lakott. Keleti része különösen a határ mentén gyér, északi része, a lappföld, majdnem lakatlan. Ez vonatkozik nagyjában a közlekedési hálózatra is.

A röviden vázolt földrajzi viszonyok rendkívüli módon megnehezítik a hadműveleteket, viszont a terepet ismerő bennszülötnök megkönnyítik az eredményes védelmet. Számolni kell azonkívül a katonai vezetőknek

az egyedülálló éghajlati viszonyokkal is. Finnország egynegyede már a sarki övbe esik. Az átlagos hőmérséklet a téli hónapokban bár csak 11 fok (a tenger befolyása), de 35—40 fokos hidegek is igen gyakoriak. Október közepétől április végéig sűrű hóréteg takarja a finn földet, sokszor 1½ m vastagságban. Igen hideg telekben a tengeröblök is befagynak. Meg kell említenünk végül még, hogy az Északi sark közelsége folytán az ország legnagyobb részére november végétől január közepéig sötétség borul. Sőt az ország déli részében is ebben az időszakban a nap csak 6—7 órára jelenik meg a látóhatáron. A felsoroltak alapján máris megítélhetjük, mily nehézségekkel kell megküzdenie a tél kezdetén betörő ellenségnek.

A 3.8 millió lakosú Finnország hon- és nemzetvédelmi előkészületei korszerűek és példaadók. Az általános védkötelezettségre alapozott békehadserg három gyaloghadosztályból, egy lovas-, egy repülő- és egy partvédő dandárból áll. A kiegészítését képezi a mintegy 200.000 férfiból álló katonailag jól megszervezett úgynevezett „védőrség“, amelyben az összes fegyvernemek képviselve vannak. Alája tartozik a „Lotta Swärd“ női egyesület, több mint 100.000 taggal, melynek feladata a harcban álló finn férfiaknak messzemenő támogatása, illetve tehermentesítése. Szolgálatuk felöleli a beteg- és sebesült ápolást, irodaszolgálatot, ételmezést stb. az arcvonalon, a posta, távírda, légtámasz és tűzoltó szolgálatot a hátszországban.

A békelétszámból feltételezhető volt, hogy Finnország háború esetén kb. 12—15 hadosztályt fog felállítani és az össz-hadilétszáma 350—400.000 főre fog rúgni. Repülő hadereje az ellenségeskedések kezdetekor 200 katonai repülőgépből állott. Haditengerészete összesen két partvédelmi páncélos, néhány tengeralattjáró, aknakutató és gyorsnaszád.

Az ellenfélről, azaz a szovjet hadseregről, csak általános jellegű adatok állanak rendelkezésre. Békében kereken 100 gyaloghadosztályból, 20 lovas-hadosztályból, 5—6 páncéloshadosztályból és 50 repülődandárból áll, ennek a fele a birodalom nyugati részében állomásozik. Hadi létszáma 12—14 millió, 6—7 ezer harcokocsival (köztük 40 tonnások 15.5 cm lövegekkel), 7—8 ezer katonai repülőgéppel. A keletitengeri orosz hadiflotta pedig 3 csatahajóból, 2 cirkálóból, néhány torpedórombolóból és állítólag 60—70 búvárnaszádból áll.

Nyilvánvaló volt, hogy a szovjet kezdettől fogva többszörös túlerővel fog fellépni a finnekkel szemben, de a finnek bizva hadseregük ütőképességében és az idegen segítségben, nemkülönben a védelmet elősegítő kedvező földrajzi viszonyokban, felvehették a bizonytalan kimenetelű harcot.

A támadó részére két fő és több mellék előnyomulási irány jöhetett tekintetbe. A legkedvezőbb a Karéliai-földszoros mentén északnyugati irányban vezet Viipuri és Helsinki felé. Leningrad és a határ közötti sáv igen kedvező felvonulási terület, ahonnan két vasút és több gépkocsival járható útvonal áll rendelkezésre. Ez a legrövidebb irány Finnország déli legfontosabb részébe. Hátránya, hogy a szóbanforgó terület aránylag keskeny és hogy hamarosan a finnek előkészített védelmi rendszerébe, a „Mannerheim-vonal“-ba ütközik. A másik támadási irány a Ladoga-tótól északra fekvő határszakasz, ahonnan szintén egy vasút- és több útvonal vezet az ország belseje felé. Jelentősége abban áll, hogy ha sikerül a Ladogátavat megkerülni, úgy hátba támadhatják a Karéliai-földszorost védő finn főerőket. A többi támadó hadművelet kiindulópontját és alapját a több mint 1200 km hosszú, Leningrádot az Északi-tengerrel összekötő Murmansk-vasút képezi.¹ Ezen előnyomulási irányok célja a Svédországba

¹A Murmansk-vasút az 1914—18. évi világháború alatt épült, javarészt német, osztrák és magyar hadifoglyok által. Sok ezer honfitársunk a kedvezőtlen körülmények következtében — éghajlat, rossz ételmezés stb. — lelte ott halálát.

vezető egyetlen vasútvonalat elfoglalni, egyben Észak-Finnországot, ezen a legkeskenyebb részén, a déli országrésztől elvágni. Végül az északitengeri partvidéket — az év legnagyobb részén jégmentes Petsamo kikötővel — és a közeli nikkelbányákat birtokba Venni. Ezen utóbb említett támadási irányoknak elkerülhetetlen hátránya, hogy minden utánpótlásuk az említett hosszú és az anyaországtól távoleső vasútvonalra van alapozva. Súlyosítja a helyzetet, hogy Finnországiak ez a része, az itt működő hadseregek ellátása szempontjából tekintetbe se jön.

Megismertük az orosz támadási lehetőségeket. Ezzel szemben a finn hadműveleti terv nem lehetett más, mint a haderő zömével az ellenség benyomulását az ország legértékesebb déli részébe, a Karéliai-földszoroson és a Ladoga-tó környékén meggátolni, az ország északi és legészakibb része biztosítását pedig — mint másodrendű feladatot — kisebb erőkre bízni.

Mint már a bevezetésben említettük, az oroszok november 30-án számos helyen átlépték a finn határt. Az orosz főerők, kb. 10—12 hadosztály, Mereskov tábornok parancsnoksága alatt a Karéliai-földszoroson nyomultak előre. A téli hadjárat, valamint a terep nehézségei, nemkülönben a finnek ügyes és bátor ellenállása Mannerheim tábornagy¹ irányítása mellett, kezdettől fogva megnehezítették a térnyerést és az azóta híressé vált Mannerheim-vonal megközelítését. A Finn-öböl és a Ladoga-tó között terjed el ez az erődrendszer, mely az ott levő számos tó, mocsár és erdő kihasználása mellett zárja el az utat Finnország belsejébe. Építését 1939 nyarán fejezték be; több egymás mögött fekvő vonalból áll. Szélessége kereken 100 km, mélysége közel 50 km. Ha az egyes erődművek — állapította meg egy külföldi lap — nem is oly hatalmasak mint a Maginot- vagy a Siegfried-vonal részei, azért a támpontok javarésze betonból épült; azonkívül igen sok védelmi állás gránittalajba van berobbanva. Az erődvonaltól hatalmas akadály-sáv húzódik torlaszokkal, harcokosi csapdákkal. Három heti súlyos és veszteségteljes harcok árán értek az oroszok a fentemlített vonal elé, a tervbe vett lehengerlés, illetve első rohammal való elfoglalás nem sikerült!

Az oroszok következő támadó csoportja (4—5 hadosztály), mely a Ladoga-tótól északra nyomult előre, ugyancsak lassan tudott tért nyerni. Később pedig — karácsony körül — a finnek ügyes és bátor ellentámadásai Talvela tábornok parancsnoksága alatt, megállásra kényszerítették átlagban 50—60 km-re a határtól, sőt az oroszok jobbszámát — a Tolvajarvi csatában — a határ mögé vetették vissza. A tovább északra előnyomuló orosz oszlopok eleinte némi tért nyertek, de azután a finn ellentámadás Vallenius tábornok parancsnoksága alatt az ellenséget — a Suomusalmi és Sallá-nál vívott csaták után — újból közel a határig nyomra vissza.² Végül a legészakibb szárnyon az oroszok előbb elfoglalták Petsamo kikötőjét és az alig néhány zászlóalj erejű finneket dél felé szorították vissza. Alikor azonban december vége felé utóbbiak némi erősítéseket kaptak, ellentámadásba mentek át és az oroszokat majdnem Petsamóig való visszavonulásra kényszerítették.

Az orosz légi erők számbeli fölénye igen megnehezítette a finnek védelmét. Légi erejük tömeges és kíméletlen alkalmazásával az oroszok főcélja a finn nép erkölcsi ellenállásának megtörése volt. Ez azonban nem sikerült.

¹ Mannerheim Károly báró finn születésű. Pályafutását a cári orosz hadseregben kezdte. A világháború folyamán orosz hadosztály- és hadtestparancsnok volt. 1918-ban hazájában leverte a bolsevizmust. Az új finn nemzeti hadsereg megteremtője. Midőn 1939-ben ismét annak élére állott, 72 éves volt.

² A két csatában a finnek a 44. és 163. orosz gyaloghadosztályokat bekerítették, majd megsemmisítették. A zsákmány nagy volt: 100 löveg, 75 géppuska, 1 repülőgép, több harcokosi, 47 mozgókonyha, 100 ló.

A kisszámú finn légi erők is bátran és elszántan működtek, eredményes felderítő repülést végeztek, sőt a Murmansk-vasút vonalát is bombázták. Igen sikeresen működött a finn légvédelem is, az oroszoknak érzékeny veszteséget okozva. Az orosz haditengerészet megszállta a Finn-öböl több szigetét.

Évforduló körül a hadjárat első szakasza véget ért. A finnek helyzete pillanatnyilag kedvező volt. Bebizonyosodott, hogy az oroszok nem képesek a finneket — óriási túlerejük dacára — „Blitzkrieg“ formájában elintézni, mint a németek a lengyeleket.¹ A finn vezetés ügyesnek bizonyult, a finn katona pedig bámulatos szívósságról és bátorságról tett tanúságot. Körülbelül január 10-e után a hadműveletek több héten át szüneteltek, nem utolsó okból azért, mert a beállott nagy hideg és a hóviharak minden katonai tevékenységet megbénítottak. Mindkét fél ezen idő alatt hadereje megerősítésére törekedett. Míg orosz oldalon ez nehézségbe nem ütközött, finn oldalon — mint előre látható volt — megoldhatatlan kérdéssé vált. A hadra fogható finn férfilakosság zöme már fegyverben állott, a külföld segítsége pedig, pénz és hadianyagtól eltekintve, várakozáson alul maradt. A pár ezer külföldi, főleg svéd önkéntes, nem jelentett tetemes erőttöbbletet. Így tehát a finnek helyzete, a győzelmek és elért gyönyörű sikerek dacára, komoly és aggasztó maradt.

Január vége felé kezdődött a hadjárat végső és döntő szakasza. Az orosz hadvezetőség számolva azon körülménnyel, hogy a néhány hét múlva bekövetkező hóolvadás a finnek védelmi harcát elősegíti, elhatározta, hogy az északi arcvonal elhanyagolása mellett a támadás súlyát a Karéliai-földszorosra helyezi át.

Az új hadműveleteket január végén hatalmas, a hátországra is kiterjedő orosz repülő-támadások vezették be. Február elején pedig az orosz nehéztüzérség teljes erejével a Mannerheim-vonalra feködött. A pergőtüzeket követő gyalogsági támadások, nagyszámú harcok és repülő által támogatva, főleg a szárnyak ellen irányultak. Ezen lenyűgöző orosz megrohanásokat a finnek csodálatra méltó hősiességgel és áldozatkészséggel védtek ki. Veszteségeik azonban aggasztóan növekedtek. A hadianyag is érzékenyen fogyott. Február közepén újabb orosz támadás indult meg, hatalmas ember- és hadianyagtömegek bevetésével. Az oroszok igyekezete most oda irányult, hogy a viipuri vasút mentén törjék át a finnek védelmi vonalát. A veszteségekre való tekintet nélkül és mindig új erőkkel végrehajtott rohamoknak, végre meg volt az eredménye. Az oroszok betörték a Mannerheim-védelmi rendszer első vonalába. A finnek azonban a második vonalban és a reteszállásokban csodálatos kitartással és hősi elszántsággal tovább harcoltak. Az oroszok viszont elismerésre méltó következetességgel és szívóssággal folytatták áttörési kísérleteiket.

Míg azonban az oroszoknak mindig újabb és újabb erők álltak a rendelkezésükre, az egyre növekvő finn veszteségek pótlása már lehetetlenné vált. A válság egyre nőtt, bár a többi arcvonalrészén a finnek eredményesen állították meg az oroszok előnyomulását. Fontos volt ez különösen a Ladogától északra támadó orosz csoporttal szemben, mely a Mannerheim-vonalban harcoló finn erők hátát veszélyeztette.

Időközben sikerült az oroszoknak a betörést kitágítani, egyúttal tért nyertek a tengerpart mentén Viipuri felé. A finnek erre jobbszámúkat február végén közvetlen Viipuri elé vették vissza.

Március elején az oroszok rendkívül elkeseredett és véres harcok árán Viipuri külvárosába nyomultak, majd néhány nap múlva súlyos harcok

¹ Orosz oldalon Mereskov helyett Stem tábornok vette át a fővezérletet. A hadműveleteket különben Vorosilov hadügyi népbiztos és a vezérkar főnöke Saposnikov tábornok irányították Moszkvából.

után Viipurit végleg birtokukba kerítették. Az ország ezen második legnagyobb városának és a Helsinki felé vezető vasútvonalnak elvesztése döntő kihatással volt a finn háborúra. Miután a külföldről várt segítségek nem érkeztek meg és az elnök drámai szózata a világ népeihez ugyancsak eredménytelen maradt,¹ a finn kormány a harcok beszüntetésére határozta el magát. Nem akarta derék hadseregét a megsemmisülésnek, országát pedig egy belső összeomlásnak kitenni. Az események súlya alatt a finn kormány svéd közvetítéssel megkezdte a béketárgyalásokat a szovjettel, melyeket március 12-én a moszkvai béke követett.

A békeszerződés határozmányai Finnországra nézve rendkívül súlyosak voltak. Le kellett mondania Dél-Karélia tetemes részéről, így a Ladogától északra fekvő területről (a Suojärvi csataterekkel), azután a Raréliai-földszoroson a véráztatta Mannerheim-erődövről és a finneknek oly értékes Viipuri városáról; továbbá Észak-Finnországban az úgynevezett „finn nyáokban“ egy stratégiailag fontos területsávot (a Sállá és Suomussalmi csataterekkel), az Északi-tengeren pedig a Halász-félsziget nagy részét kellett átadnia, Petsamo kikötő nélkül. Végül a finn öbölben több szigetet és Hangö-félszigetet 30 évre bérbe kellett adnia a szovjetnek.

A több mint három hónapig tartó hadjárat véget ért. A finnek letették a fegyvert. Kénytelenek voltak a békefeltételeket elfogadni és kis országuk értékes részeit hatalmas szomszédjuknak átengedni. De épen maradt a dicső finn hadsereg és csorbítatlan a finn nemzet becsülete!

Megkíséreljük a finn-orosz háború legérdekesebb jelenségeit és tanulságait összefoglalni, amennyire ezt a pontos adatok és a történelmi távlat hiánya megengedik.

Meglepetés volt, hogy a kis finn nép, bízva nemzeti erejében, fel merte venni a harcot az orosz kolosszussal, de meglepetés volt ugyanakkor, hogy a sokmillió vörös haderő csak hosszú és igen veszteséges harcok árán tudta térdre kényszeríteni a maroknyi finn népet. A jelek arra engednek következtetni, hogy Sztálin csalódott abbeli reményében, hogy a néhány finn kommunista és az orosz vörös propaganda megkönnyíti feladatát. A vörös hadvezetőség hasonlóan csalódott, amikor azt remélte, hogy Finnországot egyszeri gyors megrohanással lehengerli. Igazolja ezt az állításunkat, hogy az ellenségeskedések kezdetekor csak a Leningrad! katonai körzet csapatait vette igénybe. Lebecsülték az oroszok úgy a finn vezetés bátorságát és ügyességét, mint a finn hadsereg ütőképességét és csodálatosképpen nem számoltak az északi vidéken vezetett téli háború mindenféle nehézségeivel sem.

A finn vezetés alaposan felkészült a háborúra; merész volt, ötletes és felelősséget szívesen vállaló. Megkönnyítette feladatát, hogy a finn haderő saját országában harcolt, melynek minden talpalatnyi területét pontosan ismerte.

Mindkét félnél a haditerv, az erőcsoportosítás, illetve felvonulás, alkalmazkodott az adott földrajzi viszonyokhoz, amint azt bevezetően már tárgyaltuk. Az oroszok a gyér vasúti hálózatra való tekintettel számbeli fölényüket jobban érvényesíthették. A finnek viszont, mivel az úgynevezett belső vonalon működtek, tartalékjaikat könnyebben és gyorsabban tolták oda, ahol azt a mindenkori szükség követelte.

¹ A skahdináv országok — amelyekkel Finnország tulajdonképpen szerződési viszonyban volt — küldtek ugyan önkénteseket, pénzt, hadianyagot, de politikai okokból (Orosz-, illetve Németországra való tekintettel) vonakodtak nyíltan Finnország mellett kiállani. A nyugati hatalmak februárban egy expedíciós sereget helyeztek készenlétbe. Ennek átvonulását azonban Svédország és Norvégia, semlegességére való hivatkozással, megtagadta.

Csodálatra méltó volt továbbá, hogy a finn hadvezetőség aránylag csekély számú erejét nem a merev védelemben kötötte le, hanem ahol csak alkalom adódott, sajátmaga ment át támadásba és meglepő szép eredményeket ért el, mint pl. Suomusalminál. Elősegítette ezen merész vállalkozások végrehajtását a finn hadsereg rendkívül magas fokú és Finnország földrajzi viszonyaihoz alkalmazkodó katonai kiképzése, de különösen a finn alsó vezetés ügyessége és kezdeményező szelleme, de nem utolsó sorban a finn katona kiválósága. Megvalósította fővezérének Mannerheim tábornoknak kiképzési elveit, melyet a következő mondatban foglalt össze: „Az északon vezetett téli háború legfontosabb előfeltétele a személyes bátorság, kezdeményezés és ügyesség.“

Ugyancsak meghozta eredményét az az elgondolás, hogy nagy súlyt fektettek a kis háború, a guerilla-harcban való kiképzésre. Állandóan, éjjel-nappal nyugtalanították a menetelő vagy pihenő ellenség oldalát, hátát, vonatát, hadtápvonalait stb. Sítalpon könnyen mozgó kisebb-nagyobb osztagok — az egész hadsereg erre ki volt képezve — rendkívül nagy meneteljesítményeket végeztek. Többízben a 200 km távoli Murmansk-vasutat is megrongálták. Mindezen feladatokra csak a gyermekkorától edzett, sportszerűen nevelt, kemény, igénytelen, a puskát mesterien használni tudó finn katona volt képes! (A kik végigküzdöttük a világháborút, tudjuk, hogy az akkor az orosz hadsereg kötelékében harcoló „finn lövész hadosztályok“ milyen kemény ellenfelek voltak.)

De a finn katona felszerelése is célszerű volt és a téli háború követelményeinek a legmesszebbmenően megfelelt. Mint különlegességet kiemeljük az úgynevezett „egy ember-szán“-t, a „Pulká“-t, melyet a sítalpon menetelő gyalogos maga után vont és amelyre a puskán kívül minden felszerelését elhelyezte. Azonkívül több síből összetett szánokat használtak, amelyeken géppuskákat, sőt gyalogsági ágyúkat is vontattak. Ha ezzel ismét szembe állítjuk, hogy a már magában is nehezkesebb orosz katona a hideget sem bírja jobban, mint a középeurópai, megértjük a finn katona fölényét és sikerének titkát. Mindezek felett azonban az erkölcsi tényezők állnak. Minden finn katona tudta, hogy hazája szabadságáért és nemzete létéért küzd.

Látjuk már a fentiekből, hogy a jelen háborúban is — az egyes fegyvernemekre vonatkozó tapasztalatokra áttérve — a harcok fősúlyát a haderők korszerűsítése és gépesítése dacára mégis a gyalogság viselte. Az ő halált megvető bátorsága, szívóssága és áldozatkészsége döntötte el a csatákat.

A tüzéségnek tulajdonképpen csak a Mannerheim-vonal megvívásánál volt átütő sikere. Itt a nagyszámú orosz nehéz- és messzehordó ütegek hozták meg a döntést, annál is inkább, mivel a finneknek hasonló öblü és hordtávolságú ágyúi nem voltak.

Meglepetés volt bizonyos fokig, hogy az orosz gépesített és páncélos alakulatok, valamint a harckocsik nagy száma — az orosz hadsereg egyik jellegzetessége — nem érvényesültek kellőképp. Eredményes és talán döntő beavatkozásukat megnehezítették az ismert terepnehézségek, a nagy hidegek és nem utolsó sorban a finn lövészek vakmerősége. Lehet, hogy összműködésük a gyalogsággal még hiányos volt.

Azonban az orosz légierők tömeges bevetéséhez fűzött remények sem valósultak meg. A lakosság megrendítésére alapított nagyszabású, állandó, az egész országra, sőt falvakra és tanyákra is kiterjedő bombatámadások nem jártak eredménnyel. A lakosság lelki ereje nem tört meg, sőt ellenállási készsége növekedett. Bár a légi uralom kezdettől fogva természetesen az oroszok oldalán volt, a számszerűit kicsi finn erőket sem megsemmisíteni, de még kiküszöbölni sem tudták, mint pl. a német légierő a

lengyelt. Meg kell azonban emlitenünk, hogy Finnország földrajzi, közlekedési és telepítési s főként a téli időszak látási viszonyai sem kedveztek a bombatámadásoknak.

De megnehezítette az orosz légi haderők működését az ismét csak kis számú, de kitűnő finn légvédelmi tüzérség is. Mindjárt kezdetben az orosz bombázóknak oly súlyos károkat okoztak, hogy azokat igen magas repülésre kényszerítették, ami persze a pontos célzást és bombavetést lehetetlenné tette. A finn vezérkarnak egyik külföldi lapban tett közlése szerint az oroszok több mint 2000 repülőgéppel szerepeltek. (Egy alkalommal egyszerre 400 repülőgép jelent meg, mely közel 100.000 bombát dobott le.)

Dicsérettel kell megemlékeznünk végül a finn polgári légoltalomról. Finnország volt Európának talán egyik legelső országa, mely már 12 év előtt megszervezte az egész ország lakosságát a légi oltalomra, mégpedig tisztán társadalmi alapon. Csak közvetlen a háború előtt, november közepén jelentek meg a kormány intézkedései, melyek a légoltalmi kötelezettséget törvényileg szabályozták. Helsinki és Viipuri kiürítése, az elsötétítés, a riasztás, újabb óvóhelyek építése és berendezése, melyek igen beváltak, a közlekedés szabályozása, romeltakarítás, egészségügyi és tűzoltó-szolgálat stb., minden példásan működött.

A finn testvérnép szabadságharca, a hadtörténelem egyik leggyönyörűbb küzdelme. A fegyvert letette ugyan, de nem hullott ki a kezéből! Győzött, mint minden időben az erkölcs, az anyag és a tömeg fölött.¹

KÜLPOLITIKAI SZEMLE

Németország Belgiumban és Hollandiában — Az angol visszavonulás — A német előretörés és Franciaország — Páris elfoglalása és a francia kapituláció — Olaszország belép a háborúba — Oroszország és a Baltikum

LEGUTÓBBI Külpolitikai Szemlénk zárta, azaz május 20-a óta olyan gyorsan és olyan végzettszerűen rohantak az események, hogy a reájuk való visszatekintés jóval nagyobb feladat, mint akár az, amit megkívánunk vizsgálójuktól messzi évszázadok. A második világháború mostani időszakán a francia-német probléma kifejléte uralkodott. Miután a németek rövid idő alatt elintézték a holland és a belga kérdést, győzelmes csapataik előtt két út állott: vagy a La Manche-csatorna belga és holland partjainak birtokában döntő vállalkozásba kezdenek közvetlenül a brit birodalom ellen, vagy pedig a klasszikus német haditervek útmutatásai szerint Franciaország felé fordulnak. Tagadhatatlanul igen újszerű lett volna a német haderő angol-ellenes vállalkozása s május végső napjaiban, a belga és holland kérdés likvidálása után sokan is számítottak arra, hogy Németország ugyanolyan harci módszerekkel, persze még nagyobb arányokban, közelíti meg majd az angol szigeteket, mint ahogy ezt sikerrel tette Belgium és Hollandia esetében, vagyis hogy repülőgép-flottájával előbb előkészíti a szigeti vállalkozást, aztán ejtőernyős csapatokat ejt földre Anglia többé már amúgy sem biztos égboltjáról, utóbb pedig a norvég partok előtti vállalkozásból épen maradt német flottarészletekkel nyíltan megtámadja a szigetország partvidékeit. Ez utóbbi feltételezéssel kapcsolatban sokat beszéltek az új típusú német gyorsnaszádról, melynek merülési mélysége, mint mondták, igen